

Onbehagen

De kranten staan er vol van, de talkshows op tv duiken erbovenop, en filmsterren, auteurs en journalisten delen hun eigen ervaringen opeens massaal onder *#MeToo*. Sinds onder meer actrices Rose McGowan en Ashley Judd openbaar maakten door filmproducent en oprichter van Miramax Harvey Weinstein seksueel geïntimideerd of lastiggevallen te zijn, kwamen niet alleen andere slachtoffers van Weinstein met hun verhaal naar voren, maar worden er opeens wereldwijd onthullingen gedaan. Niet alleen vrouwen kunnen slachtoffer zijn, ook mannen, en ook de daders kunnen van beide geslachten zijn, al zal het in de praktijk voornamelijk om mannelijke daders gaan. Dat heeft te maken met het feit dat het bij intimidatie, lastigvallen of misbruik steevast om machtsverhoudingen gaat, en de mannen anno 2017 nog altijd ruimer vertegenwoordigd zijn op machtsposities dan vrouwen. Eigenlijk kan het zich voordoen in allerlei situaties waarin sprake is van machtsongelijkheid, hiërarchie, en afhankelijkheid. Zo moesten de actrices via de hotelkamer van Weinstein om in aanmerking te kunnen komen voor een rol in een film, maar kan het ook gebeuren dat stagiaires in het bedrijfsleven handtastelijkheden of meer over zich heen laten komen in de hoop een vaste aanstelling te krijgen, of laten studenten die hopen op een goede beoordeling door de docent zijn avances toe.

Ook in de behandelrelatie tussen therapeut en patiënt is sprake van machtsongelijkheid en afhankelijkheid. Daar komt bij dat er

vanwege de aard van de relatie ook sprake is van het delen van zeer persoonlijke, emotionele en mogelijke ook intieme of seksuele onderwerpen. Tel daar enige mate van reddersfantasieën van de therapeut bij op, en positieve overdrachtsgevoelens van de patiënt – eindelijk iemand die écht luistert en je volledig begrijpt – en de therapeutische relatie wordt een ijsbaan met kans op lelijke uitglijders en gevaarlijke wakken. Natuurlijk hebben we een beroepscode en houden we ons aan die beroepscode. Het kan niet en het mag niet en het deugt niet, daarover bestaat geen twijfel. Maar zijn we ons bewust van vroegtijdige signalen die alarmbellen moeten doen rinkelen? Bijvoorbeeld dat je je verheugt op die ene patiënt omdat jullie zo goed aan het werk zijn samen, er zoveel progressie gemaakt wordt en je eigenlijk ook zo veel herkent van zijn of haar worsteling of verlangens? Of dat je constateert dat je die ene patiënt altijd aan het einde van de dag inroostert, zodat je een beetje kan uitlopen in tijd? Of dat je zorgt dat je er extra verzorgd uitziet voor die ene patiënt? Zeker als de therapeut zelf een moeilijke tijd doormaakt door scheiding of rouw lijkt hij vatbaar voor grensoverschrijdingen. En voor zover dat nog niet allang bekend was: een groot deel van patiënten die door een arts of therapeut misbruikt werd, had al een voorgeschiedenis van incest of seksueel misbruik en was dus extra kwetsbaar. Meer over dit interessante thema kunt u lezen in het verslag van de studiedag met de mooie titel *Onbehagen in de spreekkamer*.

Ooit heb ik in mijn eerste jaar als psychotherapeut in opleiding mijn hand op de knie van een patiënt gelegd die niet meer kon stoppen met huilen. Het was onmacht mijnerzijds omdat ik geen woorden had die haar emoties konden kaderen, en waarschijnlijk ook omdat ik zelf onrustig werd van de intensiteit van haar emoties. Na die keer is ze niet meer teruggekomen. Terecht natuurlijk. Al waren mijn bedoelingen allesbehalve seksueel, het was toch een grensoverschrijding die inadequaat was en onveiligheid schiep. Echt onveilig verlopen de grensoverschrijdingen tussen therapeut en patiënt in de film van François Ozon *L'Amant double*, al blijft het daar steeds gissen wat echt gebeurt en wat er zich in de fantasie afspeelt. Ook daarvan een impressie in dit nummer.

Maar er is gelukkig in dit tijdschrift meer te lezen dan over onbehagen alleen. Een prachtig interview met ons erelid Irvin Yalom door Piet Verhagen en elders een bespreking van zijn autobiografie. Rob Koks en Pepijn Steures beschrijven de uitgangspunten van de praktijkrichtlijnen groepsbehandeling in de ggz, waar thans door vele auteurs aan gewerkt wordt en waar we vol verwachting naar uitzien. Twee mooie artikelen in de rubriek *Dit is mijn groep*: een van onze eigen redacteur Salvatore Vitale die samen met Ingrid Heijnekamp schreef over een herstelgroep voor patiënten die een intensief ambulante MBT-programma doorlopen hebben, en een zeer helder artikel over de taak- en processtructuur van een DGT-vaardigheidstraining door gz-psycholoog in opleiding Laure Veerman. In de rubriek *Zes vragen / De ziel van ons vak* komen dit keer een vader en dochter aan het woord (Frits en Klaartje

van Hest) bij wie de groep in de genen blijkt te zitten. En Monique Leferink op Reinink beschrijft haar ervaringen van het 17de internationale symposium van de Group Analytic Society International te Berlijn.

Artikelen, interview, congresverslag, film, boek en bezieling: voor elk wat wils om met de gordijnen dicht en de kachel aan behaaglijk te gaan zitten lezen.

Arnout ter Haar